

en 2°, omring plaats
vullers, en
ssie is uit-
ve meenden
beide ac-
getal van
i. op on-
land.
enig zijn,
r deel van
r als van-
p dezelfde
evend naar
vaderen.
et op den
Groningsch
Den Haag
htergeble-
r hun be-
rtoc mach-
en den
hier toe
n leden
uit.
nder de
Groningsch
alvinisten
edes van
bibliotheek
debeerde
is vooral
sche, Ver-
steerd is
ze biblio-
maakte
vertaling
ze meeste
erschenen
in de lijst
et goede
roningen.
n we een
kt in zijn
ijf boeken
heel aan
is critici,
s zijn en
mum be-
ia.
rschijnlijk
degd in 2
hora" en
had kan
n gehand-
rdt met
nominke
live den
svers van
gebruikt
standen;
voor het
veel te
het pija-
bliotheek
s zich er
onderste-
ment aan
elhausen
het iets
te kort
geschie-
daarop
ar pas in
teld.
Deute-
esproken
en denk-
ans zegt,
nemen
mannen
in Deu-
mar dit
het iets
te kort
geschie-
daarop
ar pas in
teld.
Deute-
esproken
en denk-
ans zegt,
nemen
mannen
in Deu-
mar dit
het iets
te kort
geschie-
daarop
ar pas in
teld.
Deute-
esproken
en denk-
ans zegt,
nemen
mannen
in Deu-
mar dit

Ook de verdere verzameling van oppa-
ven is nauwkeurig en volledig, en lever-
voor de vrienden van de Christelijke school
een groot gemak op.
Eenigzins vreemd deed ons alleen in
het mengelwerk een stuk van Prof. Gun-
ning aan, over de vraag: *Hoe moet de Bij-
belsche geschiedenis* (in de school) *behandeld worden?* Een daarom zoo nuttige
vraag, omdat metterdaad deze geschiede-
nis nog al te veel als beeldengalerij van
brave, vrome menschen wordt opgevoerd,
terwijl ze eenigzins ons moet toonen „de
wolke der getuigen“ en werken naar het
plan van Hebrëa 11.
Maar juist daarom deed het ons zoo
leed, dat Prof. Gunning antwoord in
plaats van deze kwestie bij de horens
aan te grijpen, zekere filosofische be-
spiegeling geeft over het natuurlijke, on-
denaturlijke en bovennatuurlijke, en dan
eindigt met de opmerking:

Op deze wijze zij de school ook hier niet,
gelijk zij het in geen enkel opzicht wezen mag,
eene school met den Bijbel, maar een een-
voudige, natuurlijke volkschool, wat zij niet
wezen kan, of de Bijbel moet de ziel van alle
onderricht, ook van dat der historie, in haar zijn.
Iets wat dan in het voorafgaande aldus
geadstrueerd wordt:

De grenslijn tusschen heilig en onheilig moet
worden uitgewischt, doch niet ten behoeve van
het onheilige maar ten behoeve van het heilige.
Niet omdat alles onheilig, maar omdat alles
heilig worden moet. Om der wille van Israël
moet de geheele wereld met heiligheid gezegend
en begenadigd worden.
Zoo is Israël het primitieve volk, Gods volk.
De oorspronkelijke ordeningen Gods, het huw-
lijk, de familie, de volks-eenheid, de betrek-
kingen der volken onderling, de eenheid van
het mensdom in Adam en in Christus, alles
moet Israëlitisch beschouwd worden. Het
Israëlitische moet voor ons evenmin als voor
den apostel Paulus een omgehangen kleed
wezen, dat nu door de vervulling in Christus
is afgedaan. Neen, die opweping betreft alleen
den tijdelijken vorm. Israël zelf echter heeft
een eenige kern, die blijft en dóór de geheele
geschiedenis heen normatief moet blijven. Zoo
leert Israëls geschiedenis ons die der volken,
ook de eigen geschiedenis van ons vaderland,
als een heilige verstaan. Niet de kerk, maar
het Koninkrijk is Gods eigenlijk doel uit de
geschiedenis.

1) Dit beginsel geldt overal op dezelfde wijze. Bij
voorbeeld, ons Vaderland sprak terecht van de „het
heilig godeloosheid.“ Want dat is zij inderdaad; doch
niet om aldus afgezonderd te blijven van de andere
faculteiten, maar opdat zij ook deze in den kring der
heiligheid intricke.

Het ligt thans niet op onze weg de
onderscheidene onjuistheden in deze voor-
stelling aan te toonen, maar we vragen
toch in goeden ernst, of er één Christelijk
onderwijzer is, die na dit professorale advies
gehoord te hebben, nu waarlijk zeggen kan:
Ziet, zoo, nu ben ik er. Nu weet ik
hoe ik de Bijbelsche geschiedenis behandelen
moet, als ik voor de klas sta!
Van Gunning's protest tegen de uitdruk-
king de „school met den Bijbel“ zwijgen
we nu maar.

Als ik zeg: *Dat is een man met een
kop!* Of ook: *Dat is een vrouw met een
hart!* zal toch ook Prof. Gunning wel niet
wanen, dat die kop dan bij dien man, of
dat hart bij die vrouw zoo bij manier van
een appendix bijkomt.

KUYPER.

Voor Kootwijk.

Door Dr. A. KUYPER ontvangen: door den
heer J. A. Wormser zo blauwe postzegels, f. 1.
Door Dr. J. H. HOUTZAGERS te Kootwijk
ontvangen: van den heer A. Lefevre, correspon-
dent van de Unie te Aardbeek, een
coupon, f. 1.48½; van L. de Jong te Zwijn-
drecht, uit- en inwendige Zending, f. 5; van B.
L. te R. f. 25; van D. Scheepman te Schettens,
collecte, f. 7.57.
Totaal ontvangen f. 2054.16½.

Uit de Pers.

Schoon is wat het Oosten als proeve mede-
deelt uit een eerlang versijnd geschrift:
Geen ander boek werd ooit saamgesteld of saam-
gebracht onder omstandigheden, zoo nadeelig voor
harmonische zedelijke getuigenis en leerling. Hier
geen een 20- en 30-jarige afzonderlijke documenten, door
ongeveer veertig verschillende personen geschreven,
die met ruime tusschenpoelen van tijd en als vreem-
delingen voor elkander, geschreven hebben; deze stuk-
ken zijn geschreven in drie verschillende talen, in ver-
schillende landen, met duidelijk in 't oog loopende
verschillen in de letterkundige stijl en door per-
sonen van alle graden van ontwikkeling en verstand.
Ijke bewaardheid, van Moza tot Malachi, en er is
bij hen een groote ongelijkheid, zoo van stof als
schrijfwijze, en toch strijden hunne leerstellingen en
zedelijke regelen in „geen enkel opzicht met elkaar;
van het begin tot het einde vinden wij in hen eene
bestimmte eenheid van leer, die ons verbaast Zelfs daar,
waar op 't eerste gezicht tegenstrijdigheid schijnt te
bestaan, als tusschen Paulus en Jacobus, vinden wij
bij nader onderzoek, dat, juistde van tegen elkander
te staan, elkander te bestrijden, zij schouder aan schou-
der staan, gemeenschappelijke vijanden afslands. En
het wonderlijkt van alles is, dat deze zedelijke een-
heid niet kon worden verstaan, voordat het boek voltooid
was. Het werk der toebereiding verduisterde,
gelijk een steiger om een gebouw, de schoonheid van
het geheel, maar, toen Johannes den sluitsteen aan-
bracht en verklaarde, dat verder niets zou worden
toegevoegd, viel de steiger en werd een nuchter en
heerlijk gebouw omhuld.

Om dit sterke bewijs voor den Goddelijken oorsprong
van den Bijbel te waardeeren, moeten wij dit
getuigenis in een verondergesteld geval beproeven.
Verbeelden wij ons een ander boek, saamgesteld door
verschillende schrijvers, over evenwel eenewer ver-
specieel Herodotus draagt een geschiedkundig frag-
ment bij over den oorsprong van alle dinagen,
in de vijfde eeuw vóór Christus; honderd jaar
later voegt Aristoteles er een boek aan toe over de
zedelijke wijsgeerte; weer gaan twee eeuwen voorbij
en Cicero geeft een verhandeling over wet en regeer-
ting; nog weer honderd jaar en Virgilius levert een
heerlijk zedekundig gedicht; in de volgende eeuw
draagt Plutarchus schetsen bij uit het leven van enige
personen; tweehonderd jaar verder schrijft Origens
verhandelingen over Godsdienstige belijdenis en heil-
dij, anderhalve eeuw later stelt Augustinus een ethie-
logische verhandeling en Chrysostomus een boek met
leerredenen op; dan verlopen zeven eeuwen en
Abelard voltooid de verzameling door eene sierlijke
reeks van verhandelingen over retoriekunde en

schoolse wijsgeerte. En tusschen dese uitersten,
die, evenals de Bijbel, vijftien eeuwen omspannen,
den wij ons van Herodotus tot Abelard nog
dergelyk veertig mannen voor, wier werken bij
dragen tot het einddoel, manna van verschillende
natiën, tijden, seden, talen en opvoeding; nu is
de vraag: hoeveel zedelijke eenheid zou, onder
de beste omstandigheden, verwacht kunnen worden,
zels als elk volgend schrijver had kunnen lezen alles
wat zyne voorganger voorafging?

Hebt gij het groote orkest van Thomas gehoord?
Zie, hoe, als de dirigentstok rijst en daalt in de hand
van den kapelmester, door viool en bas, hoorn en
fluit, basun en trompet, octaafhoorn en klarinet, jacht-
hoorn en Fransche hoorn, cimbal en trom een groote
harmonie ontstaat. Gij twijfelt er niet aan, als is de
directeur voor uwen blik verborgen, dat een groote
geest, eene meesterhand al deze kunstbeoefenaars be-
heerscht en regelt. Maar God laat Zijn oratorium in
den loop van meer dan duizend jaar samenstellen,
en als een muzikant zwijgt, wat het een ander op,
en toch is het allen eene groote symphonie — de sleutel
gaat nooit verloren en verandert niet, uitgenomen
door deze keurige trillingen of buigingen, die den
componist doen kennen; en als de laatste toon ver-
streekt, bemerkt gij, dat al deze heerlijke bewegingen
en middelen variëte, zijn geweest op een en hetzelfde
grootsche thema! Heeft elk kunstenaar recomponéerd,
terwijl hij speelde; of was daar achter al die speels
één componist? ween opperste en regeerende geest
in dit oratorium der eeuwen? Indien God de groote
kunstenaar was, die alles ontwierp en in zijne deelen
rangschiikte, telkens den maat bevestigde, die den
vorigen speler moest opvolgen en den eenen toon te
den nodigen af verzuimen in den anderen, dan
kunnen wij verstaan, hoe Moza's groote orkest der
Schepping overgaat in Jesaja's oratorium van den
Messias, allengs daalt in Jeremia's roerend klaaglied,
sich uitzet tot Eschiel's indrukwekkend koor, verandert
in Daniël's verrukkend liedrecht en na het kwartier
der Evangelisten eindigt met het volle koor der Hei-
ligen en Engelen van Johannes' Openbaring.

Hoe dit te verklaren? Op die vraag rest geen an-
woord, dan in de erenietenis van het bovennatuurlijk
element. Indien God in werkelijkheid de samenstel-
ler, de uitgever van dit boek besteede, zoodat allen,
die er toe bijdroegen, door Hem geleid werden, dan
is zijn eenheid de eenheid van een Goddelijk ontwerp
en de onderlinge overeenstemming van al zijne deelen
de harmonie van het hoogst verheven verstand en den
machten wil!

Wij lezen, dat de eerste tempel, op den Moza's
gericht, gebouwd werd van steenen, welke gereed
gemaakt waren, alvorens zij te dien plaatse gebracht
werden, zoodat noch hamer, noch enkel ijeren ge-
reedschap gehoord werd in het Huis, als het gebouwd
werd. »Het Huis werd gebouwd,« zegt het verhaal,
»met volmaakte steen.« De steenen hadden eerst
hunne volkomen bewerking ondergaan, zoodat zij het
stichten van het Huis slechts op elkander geplaatst
en met cement saamgevoegd behoeftten te worden.
In de werkplaatsen was aan elken steen een vorm en
gestalte gegeven naar verzeichte.

Wat was het, waardoor die overeenstemming in
maat, die symmetric bij den opbouw van het Huis
Gods verzekerd was; vanwaar dat zoo volkomen in
elkander vallen van den arbeid der werklieden in de
steengroeven en op de werkplaatsen met die van de
vereeniging ontstaar hebben, die zoo nauwkeurig
besturend verstand, eene allen richtende hand dit gehele
werk ontworpen en geregeld hebben? Moet het niet
reeds in den geest des ontwerpers als ideaal voor hem
hebben bestaan, eer zelfs iemand buiten hem eran
dacht? De bouwlieden bouwden wijzer dan zijzelf
wisten; zij voegden de gedachten van den bouwmeester,
in steenen uitgewerkt, te zaam, en geestins hunne
eigene ideeën in soortgelijke steenen alleen kunnen
wij de opmerkelijke eenheid van het Huis van God
ons verklaren. De Bijbel is een gebouw, ontworpen
en uitgevoerd in den Geest van den Goddelijken Bouw-
meester, die, de eeuwen door, het toezicht hield over
Zijne eigene werklieden en Zijn eigene werk. Moza's
legde de grondslagen, niet wetende wie na hem zou
bouwen, of wat gedaante de stichting zou aannemen.
Werkmans na werkmans volgde. Hij moest overeen-
stemming ontstaar hebben, zoodat de steenen, die
werd doch hij kon niet voorzien, dat wat zou volgen,
niets anders waren zou, dan de heerlijke uitwerking
van het verheven en grootste ontwerp. En toch, wat
is het geval? Niemand bestrijdt de zonderlinge eenheid
van het geheel, en zie, in al die zestien eeuwen, gedu-
rende welke het gebouw de voltooiing nader kwam,
werd geen hamer of bijlaga, geen hakken of stooten
vermeend, en aan den afsluiting van het Huis, en
sudar dat zij nu, elk gesteld, voegt, gaat in al het
andere, zoodat de geheele Bijbel gebouwd was in de
gedachte vóór, eer een boek werd gebracht in de
orde van zijn samenstelling!

Gij kent de kathedraal te Milaan, waarvan de eerste
steen gelegd werd op 15 Maart 1386 en die na deze
eeuwen nog onvoltooid is, niet aangevaren
zonder instemming te verstaan, dat het schoone ge-
bouw het voortbrengsel moet wezen van éénen geest
hoe velen de werklieden ook geweest, die het hunne
hebben gedaan om die marmeren wanden en die binnen
op te richten. Die eenheid van plan kan geen vrucht
zijn van het toeval. Neen, die werklieden waren de
bouwmeesters niet. Elke steen werd behouwen, ge-
voerd, geslepen om te beantwoorden aan wat hij
wezen moest naar het heil. En evenzo is het met
den Bijbel, die kathedraal der eeuwen. Wie ook de
werklieden geweest mogen zijn, de Architect was God!

Dese eenheid blijkt te verwonderlijker, als wij acht
geven op de voortgaande ontwikkeling der openbaring.
Een van de uittendste geleerden van Groot-Britan-
nië heeft, in een van de merkwaardigste boeken
onzer eeuw, de vermagten en krachten van zijnen
grooten geest gewijd aan de nadering van den
Voortgang van de Leer in het Nieuwe Testament.
Hij toont aan, dat, al kan er bij de schrijvers niet zooda-
nigige toelief of inzicht bestaan hebben, en al zijn de
boeken des Nieuwen Testaments zels niet gerang-
schikt in de orde van voortbrenging, die orde in geen
enkel geval veranderd zou kunnen worden zonder de
symmetric van het Boek te verstoren of te verdoren,
en dat er een regulatieve voortgang is in de denk-
keling van de leer, van het Evangelie van Mathieus
af tot aan de Openbaring van Johannes.

Een nader onderzoek zal juist demellen den voortgang
in de leer aantoonen van hoeksteen tot sluitsteen; van
de grondslagen allereerst, dan laag op laag, en dan op
voetstukken, en kapiteelen of pilaren, en bogen op
kapiteelen, totdat al een koepelgewelf, dat den glans
van den middag weerkaats, de Apocalyps het geheel,
in alle heerlijkheid met hemelische visioenen overspan
en kroont.
De eenheid des Bijbels is organisch.

Zulk een getuigenis trekt aan door zijn be-
zieting en schoonen vorm en doet het hart van
wie zijn Bijbel mint, goed.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Ook te Almelo mocht het, Gode zij dank,
toen een breken met het Synodaal verband kom-
men. Krachtens het ambt der geloovigen werden
ambtsdragers gekozen, die na bevestiging
in hunne ambten als kerkeraad het besluit
namen om voor hunne kerk met de organisatie
van 1816 te breken en weer te keeren tot de
Kerkenorde van Dordt 1618/19.
De kerkeraad verzocht daarom de gemeen-
schap met de vrijgemaakte Ned. Geref. kerken
in ons vaderland.
Zijn adres is: J. Kampherbeek, Boddendaar,
Almelo.

Namen des kerkeraad:
H. J. ALLAART, *contulent.*
J. KAMPHERBEK, *scriba.*
Almelo, 9 Dec. 1891.

Zending.

HELV. VOORUITZICHT.
(Slot.)

Wenden wij van Afrika den blik naar Azië,
dan trest ons daar hetzelfde verschijnsel. Juist

de meest verwilderden zijn de meest ontvan-
kelijken gebleken voor het Evangelie.

De ... in Birma bewijzen dat. Onder
dit nog niet zoo lang geleden heidensche volk
vindt men thans honderden gemeenten, en
nog kort geleden gingen duizenden van die-
zelfde klasse menschen tot het Christendom over.
Op de grenzen van Indie vindt men 50 miljoen
inlandsche stammen, die bijkbaar spoedig voor
een of anderen der „sterkere“ godsdiensten
moeten bezwijken. De vraag is maar voor welken?
Zal het gaan als eens in onze Oost, waar het
Christendom de gelegenheid liet voorbijgaan en
de Islam voortdreef?

Alzoo zijn er miljoenen over heel de wereld,
die geen georganiseerden tegenstand bieden
aan de waarheid. Wat hen belet er toe te
komen is eenerzijds de inwonende zonde en
anderzijds de lauwheid en traagheid der Chri-
stelijke kerk. Dusver heeft de Zending juist de
grootste overwinningen behaald onder die ont-
wetende, barbaarsche rassen.

Maar, zal men zeggen, al zijn nu ook die bui-
tenwerken genomen dan blijven toch de machtige
bolwerken over dengenen die met spot en ver-
achting op de strijders onder het Kruis neerzien.
Ongewild. En we hebben reeds vaak be-
toogd wat macht b. v. het *Buddhisme* is. Doch
let op China en Japan. Of de troebelen in het
eerstgenoemde Rijk werkelijk een uitbarsting
tegen het Christendom zijn is nog lang niet
uitgemaakt. Zeker is dat het Christendom er
voortdreef. 't Is nog niet zoo lang geleden
dat een geschiedschrijver als Neander 't uit-
sprak: »Het zal een tijd van betekenissen zijn in
de geschiedenis der kerk, als het Evangelie
China binnendringt en Chinese bekeerlingen
in der waarheid Christus aannemen.«

En zoo ver is het reeds. De bekeering van
China zou een even groot feit zijn als de
omhelving van het Christendom door hem die
den troon der cesars bezette. Toen Neander
het vermelde woord uitsprak was Japan nog
geheel voor 't Evangelie gesloten.
En thans — men weet hoe alles verandert
is. Het Christendom is er gevestigd.
Zooval de inlandsche als de vreemde
predikers gelooven dat binnen 30 jaren er een
Japanse Christelijke kerk zal zijn, die tevens
een nieuwen levensvorm zal schenken aan een
wakker volk van 40 miljoen; een Christelijke
macht in Oost-Azië als Britannie van West-
Europa. 't Is een stoute gedachte, toch geen
herenschim.

De eerste minister van Siam sprak het reeds
uit: »Mijn land werd voor het Westen niet
geopend door kanonnen of vloten maar door
de Amerikaanse zendingen.«

In China maakt het Evangelie zeer groote
vorderingen. Alleen de 2000 *Inland mission*
zendt honderd zendingen, mannen en vrou-
wen, jaarlijks uit, en de invloed van dien ar-
beid moet merkbaar worden, al zijn ook op
het ogenblik de tijden ongunstig. Alleen
Thibet, zetel des hoogpriesters van 't *Boddhisme*,
blijft nog geheel gesloten, doch niet
lang meer.

Het *Brahmisme* of Hindoeïsme is nog sterker
vershanden dan het *Boddhisme*, de citadel des
heidensdoms; de sleutel tot die citadel heet de
caste. Maar nu is juist deze burg des heidens-
doms in handen van een Christelijke mo-
gendiheid en zendingensvolk. Het arbeidsveld
is open en veilig. En we wijzen hier slechts
op het onverdaakt getuigenis van een staats-
man en opmerker als Lawrence: »Ik geloof
dat elk jaar en van kring tot kring de invloed
der zendingen moet toenemen, en dat naar
Gods genadige beschikking de tijd te wachten is,
dat groote massa's volk, die alle vertrou-
wen verloren hebben in hun eigen goddiens-
ten en behoefte gevoelen aan zuiveren, waren,
heiligen godsdienst, bekeerd zullen worden en
het Christendom belijden, en het beliden heb-
bende, naar zijn voorschriften leven.«

Eindelijk nog de *Islam*. In het Oosten ont-
moet de Zending allereerst het bedroeven Chris-
tendom, dat door eigengerechtigheid en ver-
mendienst de harten versteent. Daar voortont
zich de godsdienst van den valschen profeet,
die de wereld wil beheerschen, den bitteren
vijand en werper van het Kruis. Hoe die
sterkte — we wezen vaak op haar — te nemen?
Waar is het zwakke punt.

Laat ons niet vergeten dat het groote ge-
bouw op vele plaatsen wankelt en scheurt.

Een halve eeuw geleden liet de Islam geen
Christelijke Zending onder Mohamedanen toe
en eigenlijk is 't nog zoo. Wie afvalt, is des
doods schuldig. Maar in Indie onder Britsch
gezag kan dit niet toegepast. In Perzië is de
regering zwak, het stelsel tegen zich zelf ver-
deeld en de regering niet op de hand der
geestelijkheid. Turkije moet de Chrisen-
gondheden ontzien, het Zendingenswerk dulden.
In Egypte kan de Zending geregeld arbeiden.
In geheel Noord-Afrika staat men tegenover
het Christendom ongeveer als in de eerste tijden
der kerk in het Romeinse rijk. Daarbij is
het Zuidelijk Mohamedanis gelijk het Perzische,
fel gekant tegen de macht der Moslemin in
't Noorden. Voorts staat tegenover de Oos-
tersche onverdraagzaamheid, de toenemende
macht vooral der Anglo-Saksische volken, niet
alleen door het zwaard, maar ook door geld,
handel enz. Dit geldt voor Egypte, Arabië, Tur-
kije en Perzië. De kansen van den Islam
als weerstand biedende macht zijn niet gun-
stig meer.

En daarbij mag een veelbetekenend ver-
schijnsel niet uit het oog verloren.

De kerken in het oosten waren door hun
ontrouw oorzaak van de groote ketterij of
afval die Islam heet. Maar hun herleving zal
ook de val van dien Islam zijn. Dit is waar
om redenen, te veel om hier aan te geven.

En nu zien wij op den ouden grond des
Christendoms, thans door de Halve maan be-
schutten, weer alom Christelijke kerken ver-
rijzen.

Men vindt thans in Perzië Christelijke ge-
meenten met 3500 leden; dergelijke tref men
aan in Egypte, evenzo in Syrië en nog an-
deren met saam 12,000 leden in andere ge-
westen van Turkije. Dit nu zijn reeds zoovele
brandpunten, gemeenschappen van Christenen
te midden der Mahomedaanse veroveraars;
het verspreide zuurdeeg dat heel den klomp
meel moet en zal doortrekken. Zij leveren
de strijders en de wapenen voor den groo-
ten stormloop. Deze gemeenten saam met
de zendingen werken door prediking, bij-
belverspreiding, de pers en door hun wandel.
Reeds zijn we zoover, dat de Mazelman
verdedigend te werk gaat en de hoop heeft
opgegeven de Christenen, als vroeger, tot zijn
gelooft te bewegen, terwijl het Christendom
aanvallend te werk gaat, met blijde verzekerd-
heid van de eindelijk overwinning. De Islam
kan reeds eeuwen niet meer wijzen op be-
keerlingen uit de Christenen, doch deze heb-
ben reeds een aanzienlijken oogst van Indië tot
de Straat van Gibraltar te boeken. De staat-
kundige bewegingen der jongste tijden komen

mee het veldwinnen van het Christendom te
goede. De strijd kan nog lang en zwaar
zijn, maar de zegepraal is nu reeds te spellen.

Over het *Jodendom* spreken we hier niet.
Het neemt een eigenaardige plaats in onder
de monotheïstische volkeren, wijl het in een
betrekking van die aller andere verschillend
ten den Christus staat. Daarom heeft de zen-
ding onder de Joden bijzondere eischen.

Doch — en hiermede sluiten we ons betoog
voor dit jaar — de zending heeft op goeden
grond goeden moed. Zij niet voortgang en voort-
uitgang. De Heere strijdt voor en door haar.
HOORNBERK.

Buitenland.

Engeland. Het Church Congres te Rhijl.

De congressen der Engelse Episcopale kerk
zijn uit de Ritualistische beweging voortgespro-
ten. Door den meer conservatieven vleugel der
Ritualisten werden zij in 1860 in het leven
geroepen, d. i. door hen, die niet zoo direct
op een terugkeer naar Rome wilden aansturen
en die verlangden, dat ook gemeentelieden deel
zouden nemen aan het kerkelijk leven, daarin
de officiele vertegenwoordiging der Engelse
kerk de »convocations«, die omtrent ter zelfder
tijd weder saamgeroepen werden, alleen geest-
lijken zitting hadden. De »convocations« zijn
gesplitst in een hooger- en een lagerhuis; in
de kerkelijke provincie van Canterbury is er
een leekenhuis, met adviserende stem, bij ge-
komen, doch tot hertoe zonder noemenswaar-
digen invloed uit te oefenen.

Hen, die de kerkelijke congressen in het
leven riepen, was het er om te doen om de
openbare meening in kerkelijke richting te be-
werken en belangstelling te wekken in zake de
aangelegenheden der kerk. Dit was te meer
noodzakelijk, omdat de macht over de kerk
eigenlijk niet bij de »convocations«, maar bij
het parlement berust, en het zwaartpunt van
het parlement ligt niet in het Hoogerhuis, in
welke de kerk door hare bisschoppen verte-
genwoordigd is, maar in het Lagerhuis, waarin
personen van allerlei richting en belijdenis
zitting hebben. Daarom is men de kerkelijke
congressen zooveel mogelijk gaan houden op
plaatsen, waar men de meeste kans had de
publieke opinie te bewerken en aldus invloed
uit te oefenen op de wetgeving van het par-
lement.

Daarom kwam dit jaar het 31ste congres te
Rhijl, in het vorstendom Wales, saam. Wales
dreigt voor de Engelse kerk een tweede
Ierland te worden. Het is bekend dat in Ierland
de Episcopale kerk haar privilege verloor,
omdat het toch onbillijk geacht werd, dat eene
kerk, nauwelijks een vierde deel der bevolking
omvattend, geheel door den Staat onderhouden
zou worden, terwijl de Roomsche kerk, waartoe
het armere deel der bevolking behoorde, in de
kosten van haar eigen eredienst moest
voorzien. In Wales is van lieverlede de toe-
stand aldus geworden, dat het grootste deel
der bevolking tot de dissenters behoort, n. l.
tot kerken, die van de Episcopale dissentieeren
en in haar eigen onderhoud voorzien, terwijl
de Episcopale kerk uit Rijksmiddelen onder-
houden wordt. Daar nu bijna alle afgevaardig-
den in het parlement, die Wales vertegen-
woordigen, tot de dissenters behooren, is het
begrijpelijk dat deze in het Lagerhuis er op
aandringen, dat Kerk en Staat in Wales zullen
worden gescheiden. Doch ook in Schotland,
waar de Gereformeerde Staatskerk nauwelijks
de helft van de bevolking meer vereenigt en
twee groote vrije kerken bestaan, is eene be-
weging op touw gezet, om de banden, die
Staat en Kerk vereenigen, los te maken. Glas-
stone, de meer dan 30jarige leider der Engeli-
sche liberalen, ofschoon persoonlijk een hoog
kerkelijk man, meent dan ook, blijkens zijne
jongste verklaringen, dat de beweging tot vrij-
making der kerk van Wales niet meer kan
tegengehouden worden.

Dat de Episcopale kerk hierover alarm slaat,
is te begrijpen, en dat de redevoeringen op
het congres te Rhijl gehouden, een oorlogskreet
waren tegen allen, die de Episcopale kerk van
hare voorrechten wilde berooven, is te begri-
pen.
De vergaderingen werden door meer dan
3000 personen bijgewoond. Een enorm succes,
juichen de Episcopale biaden. Doch de *Inde-
pendent* verzuimde niet er op te wijzen, dat
vele congressleden per extra-treinen gratis naar
Rhijl waren vervoerd. Maar ook dit in aan-
merking genomen, was het congres druk be-
zoekt.
De voorzitter, die den 6den October de ver-
gaderingen opende, zeide, dat men voornamelijk
drie argumenten voor de scheiding der
Episcopale kerk van den Staat in het midden
bracht: 1. Dat zij de kerk der minderheid is;
doch de jongste statistiek bewees dat slechts
46 pct. van Wales' bevolking tot de dissenters
behoorde (2). 2. Dat zij de kerk der rijken is;
doch eene menigte rijke kooplieden behooren
tot verschillende secten, terwijl de kracht der
dissenters huist in den neringelooften en boe-
ren, die tot de welvarende lieden behooren.
De voorzitter meende dat de meeste beschaafde
lieden tot de Staatskerk behoorden, doch dit
kon der kerk niet tot een verwijt gemaakt
worden. Aan de andere zijde wees hij er op,
dat in de armere gemeenten de predikanten
der dissenters niet altijd aanwezig zijn, zoodat
men in geval van nood zich tot den geestelijke
der Staatskerk wendt, (teker omdat deze over
de meeste middelen heeft te beschikken). 3. De
Nonconformisten gevoelen zich door de privile-
gië der kerk verongelukkig; doch dit is vol-
gens den voorzitter alleen bij zulke lieden, die
in de eerste plaats politiek drev en bij wie
het Christendom slechts eene tweede plaats
inneemt.

De vergadering hield zich ook bezig met
de vraag: hoe de kerk zich te gedragen heeft
tegenover de „Nonconformisten“ of leden der
vrije kerken. Men sprak het openlijk uit, dat
het een ijdele droom is te verwachten dat in
de naaste toekomst zij die van de Episcopale
kerk afscheid namen, met haar weder zullen
vereenigd worden, omdat de wensch tot here-
eeniging slechts van eenen kant komt.
Toch was het congres zoo uitsluitend niet,
dat het saamwerking met dissenters op het
gebied van de philantropie en tot leniging van
de sociale nooden, wilde afsnijden. Daardoor
zal men elkander beter leeren verstaan, en
aldus den weg voor de vereeniging der ge-
scheidene bereiden. Een spreker sprak er zelfs
van om de dissentieerende predikanten op de
kansels der Anglianen toe te laten, doch de
aartsbischop van York wees op den plicht
om zich tegenover de dissenters in broeder-

lijken geest, als een zelfden doop deelachtig
te gedragen en voor hen te bidden. Een Epis-
copalsche geestelijke sprak den wensch uit,
dat op het volgende congres, mannen als
Spurgeon, Parker, Dale zouden worden toege-
laten of uitgenoodigd, opdat men tot wisseling
van gedachte komen zou, wanneer men, niet
van kansels kon wisselen.

Het congres hield zich ook bezig met de
vraag, hoe de volkmassa's, die hoe langer
zoo meer verwilderden, onder den invloed der
kerk te brengen. Het bleek, dat het boek van
den generaal van het Heilsleger: »In
Engeland's duistere plaatsen,« ook zijn in-
vloed op de congressleden had uitgeoefend.
Men verklaarde zich afkeerig van het ver-
splitteren der parochien, maar sprak daaren-
tegen uit, dat de bestaande kerspelen door
meer predikanten moesten bediend worden.
De arbeid van de *Church-Army*, eene naboot-
sing van het Heilsleger door leden van de
Episcopale kerk opgericht om de verwilderde
massa's voor de Episcopale kerk te winnen,
werd op het congres loffelijk vermeld.

Scherp liet zich het congres uit tegen den
arbeid van de laag kerkelijke zendingvereeni-
ging. Trouwens is het bezwaar tegen die ver-
eeniging, dat zij bij wijze van eene vereeni-
ging en niet kerkelijk de zending drijft, vol-
gens ons gewettigd. Een lans werd gebroken
voor het oudbaardt der zendingen, anderen
kwamen echter daartegen op.

Amerika. Toestand der Presbyteriaansche kerk.

Behalve de Nederduitsch Gereformeerden,
behoorende, gelijk wij reeds hebben uiteenge-
zet, tot onderscheidene kerkelijke instituten,
heeft men nog de Presbyteriaansche kerk,
waarbij zich de Gereformeerden van Engelschen
oorsprong hebben gevoegd. Deze kerk telt
806,796 leden, die tot het H. Avondmaal zijn
toegelaten, d. i. 30,000 meer dan het vorige
jaar. Niet minder dan 1317 jongelieden berei-
den zich tot den predikdienst voor, waarvan
815 studenten zijn in de onderscheidene Theo-
logische scholen bevinden. De *Presbyterian*, te
Philadelphia uitkomende, schrijft: Het is aan-
genaam op te merken, dat terwijl de moeder-
kerk in Engeland steeds krachtig aanwaart er
ook een gestadigen groei is in de kerken
buiten Engeland, en dat de kerkelijke instel-
lingen die der kerk zulk eene groote uitbrei-
ding gaven in de Vereenigde Staten van Noord-
Amerika gereedelijk overgebracht zijn in landen
waar het Christendom het terrein van het
Heidendom binnendringt. Wij hebben zeventien
presbyterien in vreemde landen en onlangs
hebben wij onderscheidene personen gedeput-
teerd om in verband te komen met de Synode
der kerken van Brazilië.

Daarbij is het opmerkenwaardig dat de
collecten in menige buitenlandse kerk ver-
rassend hoog zijn, zoodals bijv. in het Presby-
terium van Shantung, waar in het laatste jaar
een vijfhonderd leden aan werden toegevoegd
en in de kerk van Chieng-Mai, in het Presby-
terium van Noord Laos, waarbij honderd
vijf en twintig nieuwe leden kwamen, gedurende
de laatste twaalf maanden." Bij de jongste
Assembly der Amerikaanse Presbyteriaansche
kerk werd in het verslag omtrent den toestand
der kerken gezegd: Wij vernemen met onge-
veinsde dankbaarheid jegens God dat er krach-
tige revivals geweest zijn in verschillende
deelen van ons land, die de heerlijke vruch-